

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 107

van **JORIS NACHTERGAELE**

datum: 8 december 2021

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Controle op invoer, uitvoer en doorvoer van radioactief materiaal - Samenwerking met de federaal bevoegde diensten

Begin december 2021 doorkruiste een schip de Vlaamse binnenwateren met een wel erg bijzondere lading. Radioactieve onderdelen van een stoomgenerator uit een Franse kerncentrale, die te groot werden bevonden om via weg of spoor vervoerd te worden, zouden ten noorden van Gent Vlaams grondgebied zijn binnengevaren en daarna het grondgebied richting Doornik hebben verlaten. Volgens het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC) was er echter geen gevaar voor de volksgezondheid gezien de zeer lage radioactieve lading die daarenboven hermetisch werd afgesloten tijdens het transport.

Aangezien het in dit dossier gaat om doorvoer binnen de grenzen van de EU hoeft deze operatie niet te voldoen aan de plicht om een vergunning aan te vragen bij Dienst Controle Strategische Goederen. Toch werd in het recente verleden ook meermaals de nadruk gelegd op knelpunten inzake de samenwerking tussen de Vlaamse en federale diensten. Ondanks de Vlaamse bevoegdheid inzake import en export van dualusegoederen, worden de Vlaamse diensten te weinig betrokken. Tijdens de hoorzitting van 25 augustus 2021 over homogene bevoegdheidspakketten met betrekking tot het beleid inzake Buitenlandse Handel, Internationale Betrekkingen en Ontwikkelingssamenwerking in de Werkgroep Institutionele Zaken verklaarde de secretaris-generaal van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken bijvoorbeeld dat het nieuwe samenwerkingsakkoord Nucleair tussen de gewesten en FOD Energie wordt tegengehouden op federaal niveau door het volwaardige lidmaatschap en stemrecht van de gewesten binnen de interfederale Commissie van Advies voor de Niet-Verspreiding van Kernwapens (CANVEK) die over de nucleaire dualusedossiers beslist. Nochtans gaat het in deze dossiers heel vaak over de controle op dualusegoederen, waardoor de stem van Vlaanderen wel degelijk moet worden gehoord.

Aansluitend zien we dat de belangen en bevoegdheden van Vlaanderen in dossiers inzake nucleair transport ook extern te weinig kunnen worden vertegenwoordigd. Om de Vlaamse vertegenwoordiging in de Nuclear Suppliers Group, het belangrijke internationaal platform ter preventie van nucleaire proliferatie, te verzekeren, is een herziening nodig van het samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 inzake invoer, uitvoer en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, alsook van producten en technologieën voor dubbel gebruik. Hierin moet het principe 'foro interno, foro externo' worden verankerd zodat de Vlaamse vertegenwoordiging op internationale fora wordt verzekerd.

1. Kan de minister-president meer toelichting geven bij de geldende regels inzake de invoer, uitvoer of doorvoer van nucleaire goederen in Vlaanderen? Op welke manier wordt Vlaanderen hierbij betrokken?
2. Hoe analyseert de minister-president in het algemeen de huidige samenwerking tussen Vlaanderen en het federale niveau inzake controle op invoer, uitvoer of doorvoer van nucleaire dualusegoederen?
3. Kan de minister-president meer toelichting geven bij het nieuwe samenwerkingsakkoord Nucleair? Op welke manier kan het nieuwe samenwerkingsakkoord de samenwerking tussen de verschillende niveaus versterken? Klopt het dat het nieuwe samenwerkingsakkoord nog steeds geen ingang vindt door het federale verzet tegen een volwaardig lidmaatschap van Vlaanderen in de CANVEK en wat is het standpunt van de minister-president in dezen?
4. Hoe analyseert de minister-president het principe 'foro interno, foro externo' als het gaat om afvaardiging van Vlaanderen op internationale fora inzake nucleaire import- en exportcontroles en de verankering van het principe in de samenwerkingsakkoorden? Neemt hij initiatieven om dit ook interfederaal aan te kaarten?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 107 van 8 december 2021

van **JORIS NACHTERGAELE**

1. Eerst en vooral dient een onderscheid gemaakt te worden tussen "nucleaire goederen" en "dual-usegoederen" die opgenomen zijn in de Europese dual-usecontrolelijsten via onder andere afspraken in de Nuclear Suppliers Group (NSG) wegens het potentieel gebruik van deze goederen in een militair nucleair programma.

Vlaanderen is enkel bevoegd voor de controle op de internationale handel in deze tweede categorie. Uiteraard bestaat er deels een overlap met in-, uit- en vervoer van "nucleaire goederen", maar Vlaanderen komt in het geheel niet tussen in de federale controles door onder meer het FANC. Zo zullen veel radioactieve isotopen, onder andere voor gebruik in ziekenhuizen, aan een vorm van vergunningsplicht bij het FANC onderworpen zijn, maar viseert de dual-usecontrolelijst enkel isotopen van uranium, plutonium en thorium. Tegelijkertijd vallen bepaalde onderdelen die bijvoorbeeld bruikbaar zijn in kerncentrales, onder de dual-usevergunningsplicht, maar niet noodzakelijk onder een vorm van vergunningsplicht rond nucleair transport.

De geldende regels omtrent deze laatste categorie zijn dezelfde als deze die gelden voor alle dual-usegoederen en zijn opgenomen in Verordening (EU) 2021/821 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2021 tot instelling van een Unieregeling voor controle op de uitvoer, de tussenhandel, de technische bijstand, de doorvoer en de overbrenging van producten voor tweëerlei gebruik.

Voor vergunningsplichtige dual-usegoederen kan dit samengevat worden als volgt:

- de **invoer** is niet gecontroleerd;
- de **doorvoer** is enkel gecontroleerd in geval van vermoedelijke aanwending voor een massavernietigingswapenprogramma of ontwijking van een militair embargo;
- de **uitvoer** is steeds vergunningsplichtig;
- de **overbrenging naar een andere lidstaat** is vergunningsplichtig wanneer de betrokken dual-use goederen opgenomen zijn op Bijlage IV van Verordening (EU) 2021/821.

Enkel in het geval van uitvoer is er een parallelle federale bevoegdheid krachtens de CANVEK-wet van 9 februari 1981, wanneer de betrokken dual-usegoederen ook opgenomen zijn in de bijlagen van het koninklijk besluit van 12 mei 1989 betreffende de overdracht aan niet-kernwapenstaten van kernmaterialen, kernuitrustingen, technologische kerndata en hun afgeleiden. De betrokken uitvoertransacties vereisen naast een Gewestelijke uitvoervergunning, tevens een federale voorafgaande uitvoermachtiging van de federale Minister van Energie op advies van de Commissie van advies voor de niet-verspreiding van kernwapens (CANVEK). De samenwerking tussen het Vlaams Gewest en de CANVEK-Commissie wordt verder toegelicht onder vraag 2.

In elk geval geven mijn diensten niet aan dat zij te weinig betrokken worden bij de controle op transacties die onder Vlaamse bevoegdheid vallen.

2. Momenteel verloopt de samenwerking tussen mijn diensten en de CANVEK-Commissie goed. Het enige aandachtspunt is de lange doorlooptijd op federaal niveau, vooral wat betreft de behandeling van de aanvragen voor uitvoertransacties met industrieel eindgebruik en zonder afwendingsbezorgdheden.

Om te vermijden dat Vlaamse exporteurs geen twee identieke aanvragen op zowel gewestelijk als federaal niveau moeten indienen, treedt het Vlaams Gewest op als front office. Relevante dossiers worden via het beveiligde Digitaal Loket overgemaakt aan de CANVEK-Commissie voor behandeling. Na verlening of weigering van de voorafgaande federale uitvoermachtiging, wordt het dossier verder in behandeling genomen binnen de dienst Controle Strategische Goederen.

In de CANVEK-Commissievergaderingen zelf kunnen mijn diensten vrij hun dossiers voorstellen, vragen stellen en reageren ten aanzien van de leden van de Commissie. Het is dus niet zo dat de stem van het Vlaams Gewest momenteel niet wordt gehoord. In tegenstelling tot het verleden, worden mijn diensten nu in de CANVEK-Commissie behandeld als de specialisten in de materie die zij ook zijn. Wat de formele rol betreft van het Vlaams Gewest als observator en niet als lid van de CANVEK-Commissie, heeft deze een uitwerking in geval van een formele stemming over het positief of negatief zijn van een bepaald advies. Door het gebrek aan een samenwerkingsakkoord, heeft het Vlaams Gewest – net als de twee andere gewesten – in deze dus voorlopig geen formeel medezeggenschap. Evenzo betekent dit dat door dit gebrek aan stemrecht, alle drie de Gewesten niet formeel worden erkend in de (gemengde) bevoegdheid over deze goederen.

Alvorens een uitvoer kan plaatsvinden, moeten zowel de voorafgaande federale uitvoermachtiging en de gewestelijke uitvoervergunning verleend zijn. Dit viel tot op heden nog niet voor, mede omdat momenteel de stem en expertise van mijn diensten binnen de Commissie naar waarde geschat worden. Op zich heeft Vlaanderen bij dossiers die door de CANVEK-Commissie positief geadviseerd zijn en waarvoor een machtiging werd afgeleverd, juridisch nog steeds de mogelijkheid deze uitvoer te weigeren. Ondanks het gebrek aan stemrecht, beschikt Vlaanderen met betrekking tot zijn eigen dossiers dus wel over een de facto veto om een transactie niet te laten plaatsvinden.

Een goede huidige praktische samenwerking laat uiteraard onverlet de wens om de gemaakte en geldende afspraken te formaliseren.

3. Er is geen nieuw samenwerkingsakkoord Nucleair. Er werd enkel een draft tekst gecirculeerd die positief werd ontvangen door de betrokken administraties. Deze tekst werd in maart 2018 eenmaal besproken op een ICBB waarbij gevraagd werd aan de daartoe gemandateerde werkgroep om terug samen te komen. Deze werkgroep wordt geleid en moet dus samengeroepen worden door het Ministerie van Energie. Ik stel vast dat dat tot op heden nog niet is gebeurd. Het standpunt van Vlaanderen blijft dat een formalisering van de bestaande samenwerking zich opdringt en dat het logisch zou zijn dat elk Gewest minstens voor wat betreft de dossiers die onder hun bevoegdheid vallen, wordt erkend als volwaardig lid binnen de CANVEK-Commissie.
4. Vlaanderen blijft voorstander om dit principe formeel te verankeren in Samenwerkingsakkoorden. Dit geldt onder meer voor de Belgische vertegenwoordiging bij de vergaderingen van de Nuclear Suppliers Group en het Zangger Comité. De internationale vertegenwoordiging maakt ondeelbaar deel uit van de Vlaamse bevoegdheden.